

Lux Humana – Bridging Science and Humanities

Tiina Heino and Katri Larmo

Terkko Medical Library

Helsinki University Library

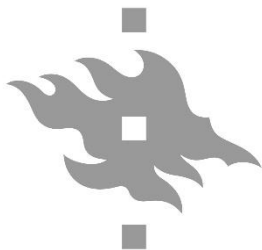
Terkko Health Hub

www.terkko.helsinki.fi

The Lux Humana Group

**Martina Torppa, Line Kurki, Jussi Männistö, Paula Remes,
Pertti Saloheimo, Lena Sjöberg, Sonja Sulkava, Heidi Wiikla**

EAHIL 2018, Cardiff, Wales

UNIVERSITY OF HELSINKI

Promoting medical humanities

- **Medical humanities:** interdisciplinary entity encompassing humanities, social sciences and arts, which have an application or are relevant to medical education or practice
- **Lux Humana: a successful cooperation** of the medical faculty and the medical library Terkko in the University of Helsinki
- Since 2005, inspired by *Camera Obscura* in Karolinska Institutet Library
- Action group of medical **teachers, students** and **librarians**

Lux Humana: collection & action

Funding: faculty, library, grants

Collection: concise, high quality, interesting

- fiction (classics, novelties)
- non-fiction on arts and other humanistic fields
- in Finnish, English and Swedish
- about 4000 titles

Lux Humana: collection & action

The **literature courses** introduced by Lux Humana have been **integrated into the curriculum**

- Optional courses
- e.g. **“Fiction and authors”**; 2,5 credit points
- 30 students, both from the Finnish & Swedish speaking students
- To get a **wider perspective** to medical doctors work, with the help of **fiction, movies and group discussions** & also to encourage discussion in Finnish/Swedish
- Everyone reads the same two books, also the authors are invited to group discussions

Kirsi Heimonen, Slow Walking

Author Katja Kallio

Intensely listening to Katja Kallio

Faceless Patient, Kimmo Oksanen

"Love's not Time's fool", Jussi Lehtonen

Lux Humana: collection & action

Expert lectures

- e.g. psychoanalytic perspective on hatred, revenge and gender

Literary evenings with authors

- e.g. Katja Kallio on Amanda of the Night and Kimmo Oksanen on Faceless Man

Performances with artists

- e.g. actor Jussi Lehtonen: the solo show *Love's not Time's fool*, toured in hospitals, prisons, care units for people with dementia or eating disorders; part of Jussi Lehtonen's doctoral thesis

Lots of other activities, for example: a **film night** with the theme physicians in movies, **poetry slam**...

photos by Jussi Männistö

Poetry Slam, "Nihkee Akka"

Lux Humana short story writing contest.
From left: jury members, authors **Joel Haahntela** and **Claes Anderson**, winner neurologist **Hannu Laaksovirta** & jury member chief editor of the Finnish Medical Journal **Pertti Salonheimo**

Literary advent calendar

Physicians in movies, Peter von Bagh

Lux Humana: collection & action

Writing contests

- for health care students and staff
- poetry
- short stories

Literary **advent calendar**

- on Facebook and in Terkko

Students get **credits** when participating in the Lux Humana events

Arts, Health and Wellbeing: Slow walking & poetry

- **Kirsi Heimonen**, slow walking, **Päivi Pekkarinen**, poetry, Bute Park Thursday 12 July 9.30-11.00 am

- Registering:

<https://eahilcardiff2018.wordpress.com/social-programme-tours-visits-and-evening-events/>

Heimonen, K. 2016, "Slow walking as a passage to dis/appearing", *Journal of Dance and Somatic Practices*, vol. 8, no. 2, pp. 261-274

Awarded & visible

- Acknowledged among the whole medical profession in Finland, as Lux Humana book reviews are regularly published in the **Finnish Medical Journal**
- The Finnish Medical Society **Duodecim** granted the group the Cultural Award in 2006.
- In 2017 Lux Humana was presented to the international audience in the **AMEE (Association for Medical Education in Europe) Conference** in Helsinki
- Active Facebook Group:
<https://www.facebook.com/luxhumana/>

Vanhudesta

Kuubalainen Santiago on jo vanha ukko mutta soutaa joka päivä merelle kalaan, onhan saatava ruokaa. Ernest Hemingwayn klassikko Vanhus ja Meri kertoo yksinkertaisesta elämästä yksinkertaisella kielellä. Vaikka vanha, Santiago on vielä vahva ja laittaa koko kehonsa ja miensä taisteluun, kun elämän suurin kala tarttuu kiinni.

Marie lähestyy sataa ikävuotta, ja hoitajat tuovat ruokaa eteen joka päivä, vaikka ei maistuisi. Arne Nevanlinnan esikoisromaanin päähenkilö makaa palvelutalon sängyssä lukien kirjeitään ja miettien menneitä vuosistaan, sen rakkauksia ja menetyksiä. Marien ryppyilevin lausein kulkeva tajunnanvirta vie vuosiaan alun Strاسبourgin, sodan keskelle. Sieltä sotasairaalassa työskennellyt Marie tulee tempaistuksi vierassaan kulttuurin, vaimoksi ja äidiksi suomenruotsalaiseen Helsinkiin. Nevanlinna tavoittaa uskottavasti naisen koko elämänsäkaaren ja kaksi kulttuuria.

Minna Lindgrenin Ehtoolehto-sarja tarjoaa epätavallisen näkökulman vanhuuteen. Harvemmin dekkarin päähenkilö on 94-vuotias palvelutalon asukas. Trilogian aloittavassa Kuolema ehtoolehdossa -romaanissa Ehtoolehdon palvelutalon vanhousjokko kohtaa ympäri Helsingin ratikkareitejä seuraten ja Ehtoolehdon säätiön hämähäpuuhia selvittellen. Kirjaan on rakennettu murhamysteeri, ja talousrikollisuuttakin sivutaan, mutta siiri ollaan enemmän huumorin kuin jännityksen puolella, kun vanhuuteen, tai vain ihmisyyteen, liittyviä piirteitä korostetaan ilioitteluuksi. Lindgren ottaa kaiken tarjoutuvan hivin irti myös terveydenhuollon epäkohdista, samoista, jotka Mariassa näyttäytyvät enimmäkseen surullisina. Osa sote-kriittikistä osuu kohdalleen.

Onko vanhuuden aikamuoto imperfekti vai preesens? Marie elää pääasiassa muistoissaan, joista havahuu välillä hieman sekavaan, hyödyttömään nykyhetkeen. Aikamuodot soljuvat lomittain, mutta kuitenkin kaikki tärkeä on tapahtunut aiemmin. Sen sijaan sekä Ehtoolehdossa että Vanhuksessa ja meressä eletään vahvasti tätä hetkeä. Väliä tuki käyvästään muisteluissa, mutta nykyhetkessä mielen pitää kamppailu selviämisestä. Ensimmäisessä vastuksena on luonnonvoimien tavoin toimiva sote-systeemi, jalkimmisessä todelliset luonnonvoimat. Yhtä hyvin lukija saa jännittää, läpäiseekö 93-vuotias Irma Länneleimu Kivelin sairaalan

kotiutustilimin kokeen kuin saako ukko Santiago kukistettua suuren kalansa ennen kuin kala hänet.

Eletään sitten muistoissa tai nykyhetkessä, olemista värittää tieto vääjäämättä lähestyvistä kuolemasta. Eikä se ole paha asia. Pitkän elämän jälkeen kuolema kuvataan hyväksyttäväksi, jopa odotettavaksi. Ehtoolehdossa lähestyvää kuolemaa näyttäytyy yllättävänkin kevyenä aiheena. "Döden, döden, döden!" tokaisee Ehtoolehdon Irma Länneleimu, ja taas mennään. Ovato nämä pitkäikäiset käsittelee asian jo edellisellä vuosikymmenellä.

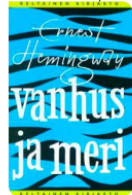
Jos elää oikein vanhaksi, ei juuri ole ikätovereita, joten yksinäisyys lieene vanhuutta käsiteltäessä pakollinen teema. Marie menettää kirurgimiehensä 30 vuotta ennen omaa kuolemaansa. "Kolmessakymmenessä vuodessa tottuu olemaan, syömään ja puhumaan yksin." Ilon aiheet vähenevät, kun ystäväikään ei juuri ole. Marie koettaa saada poikansa puhumaan ihan mistä vain, jotta vierailut kestäisivät kauemmin. Perustarpeiden täyttämistä Marie kokee edelleen iloa, mutta kun hän alkaa tarvita apua peseytymiseen, wc-käynteihin ja ruokailuun, tämä ilo katoaa.

Yhteyden löytäminen nuorempiin ei aina ole yksinkertaista, mutta usein hyvin merkityksellistä. Vanhuksen kanssa kalastaa nuori poika, joka oppii kalastuksen ja meren filosofian, ja toisaalta vastavuoroisesti huolehtii vahvuuksella ruokaa nuikoina aikoina. Marien luokse hakeutuu yhoitaja, joka kuuntelee tarinoita sadalta vuodelta ja tuo kaivattua iloa. Ehtoolehdon Siiri puolestaan ottaa edunvalvojakseen kolmekymppiseen Helvetin enkelin, johon kukaan muu ei luota. Kolmesta vanhuutta käsittelevästä kirjasta on luettavissa yllättävän yhtenevä opetus: sukupolvirajan yli kannattaa kurkottaa.

SONIA SULKAVA

Lux Humana on Terveystieteiden keskus-kirjaston (Terikko) humanistinen erikois-kokoelma lääketieteen opetukseen, opitakeluun, tutkimukseen ja kliiniseen työhön. Tavoitteena kaunokirjallisuuden avulla edistää inhimillisyyttä lääketietees-sä. Täällä palstalla esitellään poimintoja kokoelmasta.

Lisätietoja: www.terikko.helsinki.fi/
lux-humana

VANHUS JA MERI.
Ernest Hemingway.
Alkuteos The old man and the sea 1952. Sivuja 154.

MARIE. Arne Nevanlinna.
WSOY 2008. Sivuja 288.

KUOLEMA EHTOOLEHDOS-
SA. Minna Lindgren.
Teos 2013. Sivuja 305.

Lux Humana collection

Duodecimin kulttuuripalkinto Lux Humana -työryhmälle

Lux Humana -työryhmään kuuluvat kirjastonhoitaja Päivi Pekkarinen (vasemmalla), kirjastosihteri Lauri Pohjanpää (oikealla) ja kirjastoamanuenssi Klara Wentzel (keskellä) Terkosta sekä yleislääketieteen apulaisopettaja Camilla Mårtensson (toinen vasemmalla) ja yleislääketieteen erikoislääkäri Martina Torppa (toinen oikealta) Kansantervystieteen laitokselta. Palkinto jaettiin 16.11.2006 Finlandia-talossa Duodecimin järjestämässä Terveys, sairaus ja kulttuuri -seminaarissa. Kuva: Petteri Kitti.

Lux Humana book review in Finnish Medical Journal

Medical Association Duodecim Cultural Award

Thank you!

tiina.m.heino@helsinki.fi

katri.larmo@helsinki.fi

The Lux Humana Group

- **Martina Torppa, Line Kurki, Jussi Männistö, Paula Remes, Pertti Saloheimo, Lena Sjöberg, Sonja Sulkava, Heidi Wiikla**
- <https://www.facebook.com/luxhumana/>

UNIVERSITY OF HELSINKI